

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Oppijanumeron käyttötarkoitusta ja antamista koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Lisäksi lain soveltamisalaan lisättäisiin Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaiset koulutukset ja tutkinnot sekä säädettäisiin mainittua koulua koskevasta velvoitteesta talentaa tietoja opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon. Esityksessä ehdotetaan myös täsmennettäväksi yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevia säännöksiä.

Esityksessä on otettu huomioon julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukainen sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely, minkä johdosta valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista sekä perusopetuslaista, lukiolaista ja ammatillisesta koulutuksesta annetusta laista ehdotetaan poistettavaksi tätä koskeva rinnakkainen sääntely.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Helsingin eurooppalaista koulua koskeva talentamisvelvoite tulisi kuitenkin voimaan vasta 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri.....	3
2.2 Helsingin eurooppalainen koulu	4
2.3 Tietojen sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely	5
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	6
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	6
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	6
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	7
4.2.4 Vaikutukset henkilötietojen käsittelyyn	8
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
6 Lausuntopalaute.....	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	14
7.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä	14
7.2 Laki perusopetuslain 41 a §:n kumoamisesta.....	18
7.3 Laki lukiolain 60 §:n kumoamisesta	18
7.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun 110 §:n kumoamisesta	18
8 Voimaantulo	19
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	19
LAKIEHDOTUKSET	21
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	21
2. Laki perusopetuslain 41 a §:n kumoamisesta.....	25
3. Laki lukiolain 60 §:n kumoamisesta	26
4. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 110 §:n kumoamisesta	27
LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTI.....	28
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta....	28

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan Suomi edistää EU:n digitalisaatiopolitiikkaa, joka sääntelee kestävästi ylikansallisia alustapalveluja, vahvistaa EU:n digitaalisen sisämarkkinoita ja kilpailukykyä sekä edistää kansalaisten ja yritysten tietosuojaa ja digitaalisia toimintaedellytyksiä. Ohjelman mukaan digitalisaatio otetaan huomioon muun ohessa läpileikkaavana teemana eri koulutusasteilla.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettu laki (jäljempänä myös tiedonhallintalaki, 906/2019) tuli voimaan 1.1.2020. Lain 22 ja 23 § sisältävät säännökset tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyden avulla.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Valmistelun aikana sitä on käsitelty myös opetuksen ja koulutuksen toimialan identiteettihallinnan kehittämistyöryhmässä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti valmistelun aikana kuulemistilaisuuden Helsingin eurooppalaiselle koululle koulua koskevasta lakimuutoksesta.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos on ollut lausunnolla 22.6.—20.8.2021. Annetut lausunnot ovat luettavissa hankeikkunasta osoitteesta <https://minedu.fi/hanke?tunnus=OKM033:00/2021>

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki (884/2017) sisältää sääntelyä eri opetushallinnon tietovarannoista ja rekistereistä. Laki sisältää säännökset muun muassa perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen sekä korkeakoulutuksen opintotietojen tallentamisesta. Lain 6 luvussa säädetyn luovutuspalvelun avulla henkilöt voivat tarkastella omia opintosuorituksiaan Oma Opintopolku -palvelun kautta ja viranomaiset saavat keskitetysti tarvitsemansa tiedot esimerkiksi tilastointiin tai rahoitukseen yhdestä paikasta luotettavasti ja kustannustehokkaasti. Tämä edistää jatkuvaa oppimista tukemalla kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa. Lisäksi se helpottaa opintoihin liittyvien etuuksien hakemista, parantaa tietojen käytettävyyttä ja vähentää päällekkäistä tiedonsiirtoa. Tietovarantoihin ja rekistereihin voidaan tallentaa tietoja niin teknisen rajapinnan kautta automatisoidulla tiedonsiirrolla oppilaitoksen opintohallintojärjestelmästä kuin manuaalisesti erillisen käyttöliittymän kautta.

Lain 3 §:ssä säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja, korkeakoulu ja oppilaitoksen ylläpitäjä voi käyttää oppijanumeroa myös henkilön yksilöintiin varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa, yliopistolaissa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttaessaan.

Pykälän 2 momentin mukaan tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu pykälän 3 momentissa säädetty oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

Oppijanumero on 11-merkkinen OID-tunnistekäytäntöön perustuva yksilöllinen tunniste, joka ei sisällä henkilöön liittyviä muita tietoja toisin kuin henkilötunnus. Oppijanumeron perustana olevan OID-haaran ylläpitäjänä ja myöntäjänä toimii Opetushallitus.

Oppijanumero on edellä mainitun sääntelyn perusteella katsottu olevan mahdollista antaa silloin, kun henkilöstä tallennetaan tietoja mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuun tietovarantoon. Kun henkilölle on annettu oppijanumero, opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjän, varhaiskasvatuksen palveluntuottajan, korkeakoulun ja oppilaitoksen ylläpitäjä voi käyttää sitä 1 momentin mukaisesti myös momentissa tarkoitettuja lakisääteisiä tehtäviä toteuttaessaan. Hallituksen esityksen (HE 260/2018 vp.) mukaan käyttötarkoituksen tarkoitus ei ole, että oppijanumeron käyttöä laajennettaisiin käytettäväksi muussa toiminnassa, kuin mikä on perusteltua mainituissa laeissa tarkoitettujen opetukseen, koulutukseen ja varhaiskasvatukseen liittyvien tehtävien toteuttamiseksi. Voimassa olevan sääntelyn ei ole kuitenkaan katsottu mahdollistavan oppijanumeron antamista viimeksi mainittua tarkoitusta varten. Tämän vuoksi esimerkiksi kokonaisen ikäluokan oppijoilla on kaikilla käytännössä oppijanumero viimeistään esi- ja perusopetuksessa mutta opettajista oppijanumero on annettu vain osalle, jolloin sitä ei voida käyttää valtakunnallisesti kattavana tunnisteena.

Tulevaisuudessa miltei kaikilla opettajilla tulisi olemaan ilman säädösmuutoksiakin oppijanumero, joskin tilanne ajoittuisi aikaisintaan ajankohtaan, jolloin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistreistä annetun lain täytäntöönpanosta on kulunut noin viisitoista vuotta. Vasta silloin ensimmäisen kerran on valmistumassa opettajia, jotka kuuluvat ikäluokkaan, joista kaikille on oppijanumero luotu heidän aloitettuaan perusopetuksessa.

2.2 Helsingin eurooppalainen koulu

Helsingin eurooppalainen koulu perustettiin Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetulla lailla (1463/2007). Koulu on valtion omistama niin kutsuttu II tyypin koulu, jonka esikoulu, alakoulu ja yläkoulun luokat 1—5 on akkreditoitu Eurooppa-koulujärjestelmään. Oppilaat voivat aloittaa kaksivuotisen esiopetuksen sinä vuonna, jolloin he täyttävät neljä vuotta ja alakoulun ensimmäisen luokan kuusivuotiaina. Alakoulu jakautuu luokka-asteisiin P1–P5, jotka vastaavat perusopetuksen vuosiluokkia 1—5. Opetus jatkuu perusopetuksen vuosiluokkia 6—9 vastaavalla yläkoulujaksolla (tasot S1–S5), jota seuraavat lukiota vastaavat tasot S6 ja S7. Koulutuksen päätteeksi voidaan järjestää eurooppalainen ylioppilastutkinto. Koulun tehtävänä on Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 3 §:n mukaan tarjota Eurooppa-koulujen opetussuunnitelmiin perustuvaa opetusta.

Helsingin eurooppalaista koulua koskevia tietoja ei tällä hetkellä tallenneta opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon, vaan koulua koskeva tilastotieto toteutetaan erillistiedonkeruulla. Tarve Helsingin eurooppalainen koulun oppilas- ja opintotietojen tietovarantoon tallentamiselle on syntynyt tiedonkeruun yhdenmukaistamisesta. Opetuksen hallinnonalan toimintatietojen valtakunnallinen tilastointi on viimeisten vuosien aikana siirtynyt hyödyntämään rekisteriaineistoja erillisten tietojenkeruun sijaan. Helsingin eurooppalaisen koulun tietojen keruun kehittäminen on osa tätä hallinnonalan tiedonhallinnan kehitystä.

2.3 Tietojen sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki, perusopetuslaki (628/1998), lukiolaki (714/2018) ja ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (531/2017) sisältävät säännökset tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Säännökset on annettu ennen tiedonhallintalain voimaantuloa. Tietojen sähköiseen luovuttamistapaan on soveltava lähtökohtaisesti viimeksi mainitun lain säännöksiä.

Tiedonhallintalain 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaanti-oikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Asiakirjojen ja tietojen antamisesta muulla tavalla säädetään erikseen.

Pykälä 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 4 luvussa säädetään, tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja. Edelleen pykälän 3 momentin mukaan teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomainen. Suunnitellessaan usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Mainitun lain 23 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Sen lisäksi, mitä 4 luvussa säädetään, edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on, että: 1) katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin; sekä 2) tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

3 Tavoitteet

Oppijanumeroa koskevien muutosehdotusten tavoitteena on mahdollistaa oppijanumeron käyttö opetushallinnossa henkilöä yksilöivänä yleistunnisteena. Esityksessä ehdotettavan eurooppalaista koulua koskevan tallentamisvelvoitteen tavoitteena on varmistaa, että mainitun koulun oppilaista ja opiskelijoista olisi tietovarannossa vastaavat tiedot kuin suomalaisen koulujärjestelmän oppilaista ja opiskelijoista. Lisäksi esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää yhteisrekisterinpitäjyyttä sekä tietojen sähköistä luovuttamistapaa koskevaa sääntelyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Oppijanumeroa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että Opetushallitus voisi antaa oppijanumeron laissa säädettyä käyttötarkoitusta varten. Esityksessä ehdotetaan, että oppijanumeroa voitaisiin käyttää nykysääntelyn lisäksi henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevia lakisäätteisiä tehtäviä sekä Opetushallituksesta annetun

lain mukaisia tehtäviä. Muutokset mahdollistaisivat oppijanumeron käytön henkilön yksilöivänä yleistunnisteena koko opetushallinnossa ja parantaisi tietosuojaa, kun henkilön yksilöiminen opetushallinnossa ei edellyttäisi henkilötunnuksen käyttöä kuin välttämättömistä syistä.

Oppijanumerorekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi henkilön yksilöintitietojen lisäksi henkilön yhteystiedot, joita rekisteripitäjä tarvitsisi toteuttaessaan lakisääteistä ilmoittamisvelvollisuuttaan. Tällä tarkoitettaisiin erityisesti tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyä informaatiovelvollisuutta. Lisäksi lain soveltamisalaan lisättäisiin Helsingin eurooppalaisesta koulusta annettu laki ja säädettäisiin mainitulle koululle tallentamisvelvoite 2 luvun mukaiseen opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon. Lain sisältämiä yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin rekisterinpitäjien vastuiden jaon selkeyttämiseksi. Lisäksi sääntelyssä otettaisiin huomioon tiedonhallintalain mukaisen sääntelyn aiheuttamat muutostarpeet, minkä seurauksena sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely poistettaisiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista sekä perusopetuslaista, lukiolaista ja ammatillisesta koulutuksesta annetusta laista.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi vaikutuksia valtiontalouden kehyksiin tai talousarvioon. Esityksessä ehdotetut muutokset tapahtuisivat kehyksen ja talousarvion mahdollistamissa rajoissa. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille syntyisi kustannuksia, mikäli he toteuttaisivat integraation oppijanumerorekisteriin omista henkilötietojärjestelmistään. Tämän toteuttamiseen tai nykyistä laajempaan oppijanumeron käyttöön ei kuitenkaan olisi velvoitetta.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

Oppijanumerorekisterin käytön laajentaminen aiheuttaisi muutoksia Opetushallituksen ylläpitämään oppijanumerorekisteriin. Mikäli kaikille rekisteriin lisättäville henkilöille voitaisiin tallentaa yhteystiedot, toteutettavat muutokset ovat huomattavasti vähäisempiä kuin, jos yhteystietoja ei voitaisi tallentaa. Tallentamalla yhteystiedot oppijanumerorekisteriin varmistettaisiin palveluiden toimivuus. Lisäksi malli tukisi Opetushallituksen arkkitehtuuria Oppijan palveluissa.

Oppijanumero voitaisiin hakea tietoturvallisesti teknisellä rajapinnalla, katseluyhteydellä taikka muutoin sähköisessä muodossa. Tätä varten tarvittaisiin uusi käyttöliittymä niille käyttäjille, jotka hakevat oppijanumeron katseluyhteydellä. Tarvittavat muutokset voitaisiin toteuttaa nykyisiä rajapintoja ja käyttöliittymiä muokkaamalla arviolta neljän henkilötyövuokauden työmäärällä. Lisäksi asiakaspalvelulle varattava resurssi olisi arviolta 0,5 henkilötyövuotta. Alkuvaiheessa edettäisiin lähinnä nykyisten rajapintojen ja käyttöliittymien hyödyntämisellä ja sitten jos tarpeita ilmenee enemmän, niitä voitaisiin huomioida jatkokehityksenä. Opetushallituksen muiden palveluiden kuin oppijanumerorekisterin ylläpitoon voisi tulla kustannuksia, jos palveluita muutettaisiin siten, että ne sallisivat mahdollistavamman oppijanumeron käytön lakisääteisissä prosesseissa. Kustannukset olisivat kuitenkin pienemmät kuin erillisestä rekisteristä johuvat muutostyöt.

Esityksen mukaan oppijanumeroa voitaisiin käyttää toteutettaessa Opetushallituksesta annetun lain mukaisia tehtäviä. Näin ollen opetushallitus voisi hyödyntää oppijanumeroa omassa toiminnassaan henkilöä yksilöivänä tunnisteenä. Tämä yhdenmukaistaisi henkilön yksilöintiä Opetushallituksen toiminnassa. Lisäksi oppijanumero olisi mahdollista antaa tietovarantoon tai rekistereihin tallentamisen lisäksi, kun oppijanumeroa käytetään henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevia laissa säädettyjä tehtäviä. Opetushal-

litukselle tämä tarkoittaisi tietomallien päivitystä ja oppijanumeron antamista koskevan toimintamallin uudistamista, kun oppijanumeroa olisi mahdollista pyytää myös muuta käyttötarkoitusta kuin tietojen tallentamista varten. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että oppijanumero tulisi antaa edellä mainitussa tarkoituksessa myös muiden kuin oppilaina tai opiskelijoina olevien henkilöiden yksilöimiseksi.

Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille ei säädettäisi velvoitetta käyttää oppijanumeroa nykyistä sääntelyä laajemmin. Näin ollen oppijanumeron laajempi käyttö olisi vapaaehtoista ja järjestäjät voisivat pyytää henkilölle oppijanumeroa ja käyttää sitä henkilön yksilöimiseen resurssiensa mukaisesti.

Helsingin eurooppalaisen koululle tiedonkeruun tavan muutos edellyttäisi muutoksia joko käytössä olevaan opintohallintajärjestelmään tai vaihtoehtoisesti tietojen tallentamisen käyttöliittymään. Kerättävän tietosisällön ollessa ehdotetun muutoksen myötä aiempaa laajempi, se edellyttäisi opetuksen järjestäjältä joko ajallista lisäresursointia tai vaihtoehtoisesti opintohallintajärjestelmään tehtävää muutosta. Viimeksi mainittu olisi luonteeltaan kertaluontoinen. Muutokset eivät aiheuttaisi kohtuutonta rasitusta Helsingin eurooppalaiselle koululle ja niiden kustannusvaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Opetushallitus tekee nykytilassa erillisen tiedonkeruun Helsingin eurooppalaista koulua koskevista tiedoista. Esityksessä ehdotetaan, että Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaisten koulutusten ja tutkintojen tiedot kerättäisiin jatkossa opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon, mikä korvaisi kausittain tehtävät toistuvat erillistiedonkeruut.

Helsingin eurooppalaisen koulun opetussuunnitelman erityisen sisällön vuoksi Opetushallituksen olisi toteutettava opinto- ja tutkintorekisterin tietomalliin muutoksia, joiden kustannusvaikutukset olisivat vähäisiä ja ne sisältyvät talousarvioehdotuksen mukaisiin menoihin.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä mahdollistettaisiin oppijanumeron antaminen nykysääntelyä laajemmalle henkilöryhmälle, kun oppijanumero voitaisiin antaa henkilön yksilöimiseksi tietojen tallentamista koskevan käyttötarkoituksen lisäksi toimijalle, joka toteuttaa laissa säädettyjä varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen liittyviä tehtäviä sekä Opetushallitukselle sen toteuttaessa Opetushallituksesta annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että oppijanumero voitaisiin antaa myös muiden kuin oppilaina ja opiskelijoina olevien henkilöiden yksilöimiseen, mikä vahvistaisi osaltaan näiden henkilöiden tietosuojaa, kun yksilöimiseen voitaisiin käyttää muuta kuin henkilötunnusta. Oppijanumeron käyttö henkilöä yksilöivänä tunnistena vähentäisi siten riskiä hyödyntää henkilön tietoja laittomassa tarkoituksessa.

Esityksessä ei ehdoteta säädettävän, mihin henkilöryhmiin kuuluville henkilöille oppijanumero voitaisiin antaa. Oppijanumerorekisteristä ei siten ilmenisi henkilön asema esimerkiksi oppilaana, opiskelijana tai opettajana. Ehdotuksen mukaisesti numero olisi mahdollista antaa ja sitä käyttää, kun numeroa tarvittaisiin henkilön yksilöimiseen ehdotuksessa tarkoitettujen lakisääteisten tehtävien toteuttamista varten. Lakisääteisiä tehtäviä toteuttava toimija vastaisi siitä, että numeroa pyydetäisiin Opetushallitukselta ainoastaan ehdotuksessa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten ja että sitä käytettäisiin ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutusta opettajarekisteriselvitykseen.

Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat oppijanumeron antamisen muun ohessa jo siinä vaiheessa, kun henkilö on hakemassa varhaiskasvatukseen tai koulutukseen. Näin ollen oppijanumero voitaisiin antaa esimerkiksi ulkomaalaiselle henkilölle, joka hakee johonkin lakisääteiseen koulutukseen. Nykysääntelykään ei ole estänyt oppijanumeron antamista ulkomaalaiselle henkilölle, kun hänen yksilöimisekseen on ollut riittävät tiedot. Lisäksi esityksen mukainen sääntely mahdollistaisi oppijanumeron antamisen myös esimerkiksi opettajalle, jolla ei ole oppija-

numeroa. Tällöin opettajana olevat henkilöt voitaisiin yksilöidä digitaalisissa oppimisympäristöissä yhdenmukaisella tavalla oppilaina ja opiskelijoina olevien henkilöiden kanssa. Oppijanumero voitaisiin antaa myös työpaikkaohjaajille ammatillisen koulutuksen osalta, jolloin työpaikkaohjaajat voisivat kirjautua katsomaan ohjattaviensa eHOKS-tietoja. Tässä oppijanumero helpottaisi muun ohessa käyttöoikeuksien ja roolien hallintaa. Esitys mahdollistaisi myös Opin-topolku-palvelujen virkailijoiden yksilöimisen oppijanumeron avulla.

Helsingin eurooppalaisen koulun oppilas- ja opintotietojen tallentaminen tietovarantoon parantaisi kansalaisten yhdenvertaista kohtelua osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen liittyvissä asioissa lisäämällä tietojen yhteismitallisuutta ja ajantasaisuutta. Samalla varmistettaisiin myös opetuksen ja koulutuksen järjestäjien yhdenvertainen kohtelu, sillä perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja koskevia tietoja tallennetaan jo tällä hetkellä tietovarantoon. Tietojen tallentaminen hyödyttäisi myös yksilöä, kun yksilö näkisi ja voisi näyttää suorittamansa koulutuksen palvelun kautta esimerkiksi opintojen suunnittelussa ja työnhaussa.

4.2.4 Vaikutukset henkilötietojen käsittelyyn

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain säännöksiin sisältyisi Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 (jäljempänä tietosuoja-asetus) soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä.

Kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Sääntelyliikkumavaraa voidaan ensinnäkin käyttää, kun henkilötietojen käsittely perustuu muun ohessa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Tarkentava lainsäädäntö voi näissä tapauksissa sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi, muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä, säilytysaikoja, käyttötarkoituksidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan mukaan täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeuteen päämäärään nähden. Ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskeva viimeaikainen tulkintakäytäntö erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömyyteen.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä (erityiset henkilötietoryhmät). Tietosuoja-asetuksen 87 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat määritellä tarkemmin erityiset kansallisen henkilönumeron tai muun yleisen tunnisteiden käsittelyn edellytykset. Tässä tapauksessa kansallista henkilönumeroa tai muuta yleistä tunnistetta on käytettävä ainoastaan noudattaen rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojatoimia tämän asetuksen mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain oppijanumeroa ja oppijanumerorekisteriä koskevaan sääntelyyn sekä lain 2 luvussa säädettyyn valtakunnalliseen tutkinto- ja opintorekisteriin tallennettaviin tietoihin. Vaikka oppijanumeroa ei sellaisenaan olisi katsottava tietosuoja-asetuksen 87 artiklan mukaiseksi kansalliseksi henkilönumeroksi, on esityksessä asiallista arvioida sen käsittelyä koskevia suojatoimia ja vaikutuksia rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin nähden. Ehdotettu sääntely ei sellaisenaan koskisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja eikä tietojen voisi katsoa välillisestikään ilmentävän henkilöstä tällaista tietoa. Sen sijaan

esityksessä oppijanumerorekisteriin tallennettavaksi ehdotettavat yhteystiedot voivat olla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (jäljempänä myös julkisuuslaki, 621/1999) salassa pidettäviksi säädettyjä tietoja.

Ehdotuksessa tarkennettaisiin jäljempänä ilmenevällä tavalla myös yhteisrekisterinpitäjiä koskevia 5, 11 b, 18 ja 24 §:ää. Yhteisrekisterinpitäjistä ja niiden vastuualueista säädetäisiin tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti.

Oppijanumero

Esityksessä ehdotetaan muutettavan oppijanumeron antamista ja käyttötarkoitusta koskevaa sääntelyä. Oppijanumero on ollut opetushallinnossa käytössä jo useamman vuoden ajan. Siinänsä nykyainsäädäntökin on mahdollistanut oppijanumeron käytön myös muiden kuin oppilaiden tai opiskelijoiden yksilöintiin, jos henkilöllä on luotuna oppijanumero, kun hänestä on tallennettu tietoja valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon. Oppijanumeron antaminen muuta kuin tietojen tallentamista koskevaa tarkoitusta varten olisi uutta. Sääntelyssä käytettäisiin mainitulta osin kansallista liikumavaraa. Oppijanumeroa koskevan käsittelyn oikeusperusteena olisi varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevissa laeissa sekä Opetushallituksesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttaminen.

Nykysääntelyssä mainitaan erikseen toimijat, jotka voivat käyttää oppijanumeroa pykälässä mainittujen lakien mukaisia tehtäviä toteuttaessaan. Tämä on jättänyt tulkinnanvaraiseksi joidenkin toimijoiden, kuten maanpuolustuskorkeakoulun ja poliisiammattikorkeakoulun, mahdollisuuden oppijanumeron käyttöön, vaikka toimijat toteuttavat koulutukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä. Jatkossa sääntelyssä ei viitattaisi nykysääntelyn mukaisesti erikseen toimijoihin eikä yksittäisiin lakeihin, vaan sääntelyssä käyttö rajattaisiin koskemaan varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevia lakisääteisiä tehtäviä. Tällöin oppijanumeroa voitaisiin käyttää varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevassa toiminnassa yleisesti henkilöä yksilöivänä tunnistena.

Esityksessä oppijanumeron käsittely ehdotetaan rajattavaksi lakisääteisten tehtävien toteuttamisen osalta tilanteisiin, joissa se olisi henkilön yksilöinnin kannalta välttämätöntä. Tällä osaltaan varmistettaisiin, että käsittelytoimet ovat tarpeellisia ja oikeasuhtaisia tarkoituksiin, eli lakisääteisten tehtävien hoitamiseen nähden. Viranomaisten tehtäviä ja käyttöoikeuksia koskevien säännösten arvioidaan ohjaavan käsittelytoimia siten, että niiden on oltava tarkoituksiin nähden tarpeellisia ja oikeasuhtaisia.

Sääntelyllä olisi yleisen edun mukainen tavoite, sillä sääntelyllä mahdollistettaisiin henkilöiden yksilöiminen opetushallinnossa yhdenmukaisella tavalla. Lisäksi oppijanumeron käyttäminen henkilön yksilöivänä tunnistena olisi henkilötietojen suojan kannalta turvampi tapa kuin henkilötunnuksen käyttö. Oppijanumeron nykyistä laajemman käytön mahdollistaminen ei sellaisenaan lisäisi henkilötietojen käsittelyä koskevia riskejä, sillä tällä hetkellä henkilön yksilöintiin joudutaan käyttämään henkilötunnusta sellaisten henkilöiden osalta, joilla ei ole oppijanumeroa tai joille sitä ei nykysääntelyn nojalla ole mahdollista antaa. Henkilötunnuksen käyttöön sisältyy korkeampi riski kuin oppijanumeron käyttöön, sillä henkilötunnusta pystyy hyödyntämään useiden oikeustoimien tekemisessä. Lisäksi henkilötunnuksesta ilmenee muina henkilötietoina syntymäaika ja sukupuoli. Oppijanumero on käytössä henkilön yksilöintiin ainoastaan opetushallinnossa eikä sitä pysty sellaisenaan hyödyntämään muussa tarkoituksessa. Toisin kuin henkilötunnuksesta, oppijanumerosta ei ilmene muita henkilötietoja. Tämän vuoksi oppijanumeron antaminen henkilöiden yksilöimiseen opetushallinnossa parantaisi henkilöiden henkilötietojen käsittelyn suojaa, kun henkilötunnus tarvittaisiin vain rekisteröitäessä henkilö oppijanumerorekisteriin.

Oppijanumerorekisterin tietosisältö

Oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin nykysääntelyn mukaisesti henkilön nimi, henkilötunnus tai muut henkilön yksilöimiseksi välttämättömät tiedot. Sääntelyssä täsmennettäisiin, että mainitut tiedot tallennettaisiin henkilön yksilöimistä varten. Lisäksi ehdotetaan, että rekisteriin voitaisiin tallentaa henkilön yhteystiedot, joita rekisterinpitäjä tarvitsee toteuttaakseen lakisääteistä ilmoittamisvelvollisuutta. Tällä tarkoitettaisiin erityisesti tietosuoja-asetuksen 12—14 artiklassa rekisteripitäjälle säädettyjä velvoitteita. Yhteystiedoilla tarkoitettaisiin henkilön sähköposti- tai postiosoitetta taikka puhelinnumeroa. Rekisterinpitäjällä ei olisi velvoitetta tallentaa yhteystietoja, vaan säännös mahdollistaisi niiden tallentamisen rekisteriin.

Yhteystietojen käsittelyperusteena olisi ensi sijassa tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetty informointivelvollisuus. Sääntelyllä olisi yleisen edun mukainen tavoite, kun ajantasaisten yhteystiedot mahdollistaisivat rekisteröidyn informoimisen ilman aiheutonta viivytystä. Lisäksi yhteystietoja voitaisiin käyttää koulutuksen kehittämiseen, arviointiin, tilastointiin ja seurantaan. Viimeksi mainittu käyttötarkoitus mahdollistaisi osoitetiedon hyödyntämisen esimerkiksi silloin, kun koulutuksen järjestäjät lähettävät entisille opiskelijoilleen kyselyitä koskien työelämään sijoittumista tai jatko-opintoja. Myös tämän käyttötarkoituksen on katsottava täyttävän yleisen edun mukaisen tavoitteen. Lisäksi sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtaista, koska sääntely on rajattu koskemaan vain niitä tietoja, joita tarvitaan henkilön lakisääteistä informoimista varten. Sääntely täyttäisi tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen, jonka mukaisesti tietojen kerääminen olisi mahdollista vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten.

Tieto henkilön postiosoitteesta saataisiin väestötietojärjestelmästä. Tiedonhallintalain 20 §:n 1 momentin mukaisesti viranomaisen on pyrittävä hyödyntämään toisen viranomaisen tietoaaineistoja, jos viranomaisella on oikeus saada tarvittavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Tiedon hakemiseen tulisi tietosuoja-asetuksen 5 artiklan c alakohdan mukaisen tietojen minimoinnin -periaatteen mukaisesti hyödyntää ensi sijassa tiedonhallintalain 23 §:ssä tarkoitettua katseluyhteyttä, jolloin postiosoitetta ei tarvitsisi tallentaa oppijanumerorekisteriin. Opetushallituksella on kuitenkin jo olemassa rajapinta väestötietojärjestelmään, a tiedon postiosoitteesta, joka tallentuisi oppijanumerorekisteriin. Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 28 §:n 1 momentti mahdollistaa, että rekisterin tietoja voidaan käyttötarkoituksen mukaisesti päivittää väestötietojärjestelmän tiedoilla ilman, että siitä säädetään erikseen. Tällöin väestötietojärjestelmästä saatava postiosoite voitaisiin tallentaa rekisteriin, kun väestötietojärjestelmän näkökulmasta kyse olisi viranomaisen lakisääteisestä tietojen käsittelystä, johon mainitun lain 29 §:n nojalla voidaan luovuttaa tarpeelliset tiedot.

Rekisteriin olisi mahdollista tallentaa myös muu kuin väestötietojärjestelmästä saatava postiosoite sekä sähköpostiosoite ja puhelinnumero. Käytännössä sähköpostiosoite ja puhelinnyhteys ovat nykyaikana nopeimmat viestintäkanavat tavoittaa henkilö, minkä vuoksi näiden tietojen tallentaminen olisi perusteltua. Sähköpostiosoitteen tai puhelinnumeron saaminen ei olisi mahdollista postiosoitetietoa vastaavalla tavalla keskitetystä rekisteristä eikä tämänkään tiedon tallentamiseen olisi velvoitetta. Henkilö voisi esimerkiksi ilmoittaa sähköpostiosoitteensa tai puhelinnumeronsa jossakin Opetushallituksen tarjoamassa palvelussa.

Rekisterinpitäjällä on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan velvoite huolehtia siitä, että tiedot ovat täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Opetushallitus saisi tiedot väestötietojärjestelmässä tapahtuneista muutoksista kerran vuorokaudessa, mikä varmistaisi sieltä saatavien postiosoitetietojen täsmällisyyden ja ajantasaisuuden. Henkilön itsensä ilmoittamien tietojen ajantasaisuus varmistettaisiin tarjoamalla henkilölle mahdollisuus ilmoittaa muuttuneet yhteystietonsa, jolloin nämä tiedot olisi päivitettävä rekisteriin ja vanhat tiedot poistettava. Lisäksi rekisterinpitäjän olisi poistettava heti muutoin havaitsemansa vanhentunut tai tarpeeton yhteystieto.

Tietojen säilyttäminen oppijanumerorekisterissä

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tiedeellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tässä asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Nykysääntelyn mukaisesti oppijamerorekisteriin henkilön yksilöimistä varten tallennetut tiedot olisivat pysyvästi säilytettäviä. Oppijamerorekisteriin tallennettujen tietojen pysyvän säilyttämisen perusteita on arvioitu ennen tietosuoja-asetuksen voimaantuloa sivistysvaliokunnan mietinnössä (SiVM 9/2017) sekä tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen annetussa hallituksen esityksessä (HE 260/2018 vp). Tältä osin tietojen säilyttämistä ei ole syytä arvioida tässä yhteydessä toisin.

Esityksessä tallennettavaksi ehdotettuja yhteystietoja esitetään säilytettäväksi henkilön elossaoloajan. Henkilön yhteystietojen käytölle ei olisi perusteita enää henkilön kuoleman jälkeen. Tiedon säilyttäminen henkilön elossaoloajan olisi perusteltua, koska tietojen ensisijainen käyttötarve on kytkeytynyt tilanteeseen, jossa henkilöä tulisi informoida mahdollisesta pysyvästi säilytettäviin tietoihin kohdistuneesta tietosuoja- tai tietoturvaloukkauksesta. Myös koulutuksen kehittämistä ja vaikuttavuuden arviointia koskevia kyselyitä voitaisiin tehdä pitkänkin ajan kuluessa siitä, kun henkilö on ollut opiskelijana tai työskennellyt opetushallinnossa.

Rekisterinpitäjän olisi tietosuoja-asetuksen mukaisesti toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet, jotta varmistetaan, että virheelliset henkilötiedot oikaistaan tai poistetaan. Tältä osin ehdotetaan säädettävän, että vanhentuneet ja tarpeettomat yhteystiedot olisi poistettava heti, kun rekisterinpitäjä saa siitä tiedon. Rekisterinpitäjä voisi saada tiedon yhteystiedon vanhentumisesta rekisteröidyltä itseltään taikka toiselta viranomaiselta tai tilanteessa, jossa yhteystieto osoittautuisi sitä käytettäessä vanhentuneeksi. Rekisteriin tallennettu yhteystieto tulisi tarpeettomaksi esimerkiksi siinä tapauksessa, jos rekisterinpitäjän olisi mahdollista saada vastaava tieto tallentamatta sitä rekisteriin. Näin olisi esimerkiksi silloin, jos Opetushallitus saisi postiosoitteen jatkossa näkyville katseluyhteyden avulla sen sijaan, että tieto tallennettaisiin rekisteriin rajapinnan välityksellä. Tällöin rekisteriin väestötietojärjestelmästä tallennetut postiosoitteet olisi poistettava.

Tietojen luovuttaminen oppijamerorekisteristä

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 6 luvussa on säädetty opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Lain 28 §:ssä on säädetty, mistä rekistereistä ja tietovarannoista tietoja luovutetaan mainitun palvelun avulla. Pykälässä ei ole säädetty, että palvelun avulla luovutettaisiin oppijamerorekisteriä koskevia tietoja, vaikka sinänsä palvelussa hyödynnetään henkilön nimeä ja oppijameron henkilöä yksilöivinä tietoina. Tietojen luovuttamiseen oppijamerorekisteristä soveltuu yleissääntelynä sovellettavaksi tuleva julkisuuslain 16 §:n 3 momentti, jonka nojalla viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Luovutettujen tietojen käsittelyn lainmukaisuus arvioitaisiin tällöin lähtökohtaisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan kautta, eli käsittelyn tulisi olla tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Tiedon luovuttaminen rekisteristä voisi tulla kyseeseen tallennettavaksi ehdotettujen yhteystietojen osalta. Esimerkiksi lukiokoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen järjestäjä voisi pyytää entisten opiskelijoidensa osoitetietoja työelämään sijoittumista tai jatko-opintoja koskevia kyselyitä varten. Tällöin tietojen luovuttaminen olisi mahdollista, koska lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille on mainittuja koulutuksia sääntelevissä laeissa säädetty vel-

vollisuus arvioida koulutuksen vaikuttavuutta. Kyselyiden tarkoitus olisi toteuttaa mainittua lakisäateistä tehtävää. On huomattava, ettei yhteystietojen luovuttaminen mainittuun tarkoitukseen olisi kuitenkaan mahdollista, jos kysymyksessä olisi salassa pidettävästä yhteystiedosta.

Tietojen käsittelyn riskit

Oppijanumeron ja oppijanumerorekisterin sisältämien tietojen käyttöön liittyy riskejä rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien kannalta rekisteröityjen ja käsittelijöiden suuren määrän sekä käsiteltävien tietojen luonteesta. Lisäksi riskejä liittyy siihen, että oppijanumeroa ja oppijanumerorekisterin mukaisia tietoja käsittelevät opetushallinnossa useat eri organisaatiot: kunnat, varhaiskasvatuksen yksiköt, koulut, oppilaitokset ja korkeakoulut sekä Opetushallitus.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämislä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia. Vuoden 2019 alusta voimaan tulleen tietosuojalain (1050/2018) tarkoituksena on täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Tietosuojalain sisältämät säännökset vaihtoehtoisuudesta ja sen sanktioinnista on katsottavissa riskejä vähentäviksi suojatoimiksi. Tietosuojalaki on yleislaki, joten siinä säädetty suojatoimet koskevat myös oppijanumeroa ja oppijanumerorekisteriä sisältämien tietojen käsittelyä. Oppijanumeroa käytettäisiin henkilön yksilöimiseen viranomaistoiminnassa tai silloin kun yksityinen toimija käyttää julkista valtaa toteuttamalla lakisäateisiä tehtäviä. Tällöin toimintaan sovellettaisiin myös tiedonhallintalakia. Lisäksi toimintaan, jossa oppijanumeroa käytetään ja jossa sitä myös jatkossa käytettäisiin, soveltuisivat hallinnon yleislait sekä virkavastuuta koskevat säännökset.

Helsingin eurooppalaista koulua koskeva tallentamisvelvollisuus

Sääntelyssä käytettäisiin kansallista liikkumavaraa myös säätämällä uudesta 7 a §:stä, jonka mukaan Helsingin eurooppalaisen koulun olisi tallennettava tietovarantoon ehdotuksessa esitetyt henkilön opetusta ja opintoja koskevat tiedot sekä lisäämällä mainittujen tietojen hyödyntäminen lain 4 §:ssä säädetyn opetuksen ja koulutuksen tietovarannon käyttötarkoitukseksi. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaisten tehtävien toteuttaminen. Sääntelyllä olisi yleisen edun mukainen tavoite, koska tällöin mainitun koulun oppilailla ja opiskelijoilla olisi tallennettu keskeisiltä osin vastaavat tiedot kuin suomalaisen peruskoulun oppilaista ja lukion opiskelijoista, ja näitä tietoja voitaisiin hyödyntää vastaavalla tavalla. Sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtaista, kun se on rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka on katsottu välttämättömiksi tietovarannon käyttötarkoituksen toteuttamiseksi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Esityksessä ehdotetaan oppijanumeron antamisen mahdollistamista kaikille opetushallinnossa toimiville henkilöille, kun numeroa käytettäisiin henkilön yksilöimiseen toteutettaessa lain mukaista käyttötarkoitusta. Vaihtoehtoinen tapa voisi olla oman tunnisteen luominen opetushenkilöstölle. Tämä edellyttäisi oppijanumerorekisterin kaltaisen rekisterin toteutusta sekä siihen liittyvän ylläpidon ja asiakaspalvelun mahdollistamista. On todennäköistä, että oppijanumerorekisterin teknistä työtä voidaan hyödyntää, joka madaltaisi palvelun rakentamisen kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa vastaavaa rekisteriä ei vielä olisi olemassa. Varhaiskasvatustalain mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstölle tallennetaan tietovarantoon jo nyt oppijanumero. Erillinen rekisteri edellyttäisi suurempia muutoksia Opetushallituksen sekä varhaiskasvatustoimijoiden tietorekistereihin. Työmäärällisesti vaihtoehto olisi isompi ja sen vaikutukset ulottuvat varhaiskasvatuksen hallinnon alan julkisen ja yksityisten toimijoiden rekistereihin saakka. Aikataulullisesti toteutus kestäisi pidempään kuin tässä esityksessä esitetty vaihtoehto ja rekisterin teknisen toteutuksen vuoksi käyttöönotolle tulisi varata pidempi aika.

Tässä esityksessä esitetyn oppijanumeron käyttöalan laajentaminen olisi mahdollista suhteellisen kevyin muutoksin ja sen avulla saavutettaisiin vastaava tavoitetilä kuin erillisen rekisterin perustamisella. Lisäksi oppijanumeron antaminen olisi mahdollista muillekin kuin opetushenkilöstöön kuuluville henkilöille. Näin ollen viimeksi mainitun erillisen rekisterin luominen yksistään opetushenkilöstöön kuuluvan henkilön yksilöimistä varten ei olisi perusteltua.

Valtiovarainministeriössä on vireillä henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskeva hanke (VM183:00/2020). Hankkeen tarkoituksena on uudistaa henkilötunnusjärjestelmää ja kehittää valtion takaamaa identiteettiä huomioiden henkilötunnuksen riittävyys, poistaa uusien tunnusten sukupuolisidonnaisuus ja sujuvoittaa ulkomaalaisten asiointia laajentamalla henkilötunnuksen saajien piiriä sekä ehkäistä henkilötunnuksen käyttöä tunnistuskäytössä. Se, millä tavalla henkilötunnusta ja henkilön yksilöintiä kehitetään, on vielä selvityksessä, eikä uudistusten toteutumistavasta ja aikataulusta ole varmuutta. Näin ollen oppijanumeron käytön laajentaminen on tässä tilanteessa perusteltua, kun henkilötunnuksen uudistamiseen kuluu todennäköisesti vielä useampi vuosi aikaa eikä uudistuksen toteuttamisesta ole vielä varmuutta.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi oli lausunnolla 22.6.—20.8.2021. Lausuntoja annettiin 32 kappaletta. Lausunnonantajat pitivät yleisesti ottaen ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja perusteltuina. Lausunnoissa tuli kuitenkin esiin erinäisiä huomioita ja muutostarpeita.

Akava ry huomautti lausunnossaan, että tekstistä tulee ilmetä selkeästi, milloin oppijanumeron käyttö on velvoittavaa ja milloin ei. Tältä osin sääntelyä on selkeytetty jatkovalmistelussa siten, että oppijanumeroa koskevasta pykälästä ilmenisi milloin numeron käyttöön on velvoite ja milloin sen käyttö olisi valinnaista.

Suomen Kuntaliitto (jäljempänä Kuntaliitto) kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että esitysluonnos ei säädöstasolla tunnista oppijanumeron käytön laajentamista opetustoimen henkilöstöön lainkaan. Lisäksi esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, kenelle kaikille oppijanumero voidaan antaa. Myös se, kuka asian ratkaisee ja millä kriteereillä, samoin kuin se, onko henkilöllä itsellä asiassa päätösvaltaa, jää esitysluonnoksessa epäselväksi. Lisäksi Kuntaliitto katsoi lausunnossaan, että esityksessä tulisi arvioida ehdotetun oppijanumeron käytön laajentamisen suhdetta ja vaikutuksia opettajarekisteriselvitykseen. Jatkovalmistelussa on otettu huomioon Kuntaliiton esittämät huomiot, ja esityksen jaksossa 3.2.3 on kerrottu muutosten vaikutuksista tarkemmin.

Tietosuojavaltuutetun toimisto totesi lausunnossaan, että ehdotuksessa esitettyjä muutoksia oppijanumeron käyttöalaan ja oppijanumerorekisteriin sekä niiden tarvetta ja vaikutuksia tulisi arvioida esityksessä henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta. Lisäksi tietojen luovuttamisen perusteita oppijanumerorekisteristä sekä tietojen säilytysaikaa tulisi arvioida esityksessä tarkemmin. Myös Kuntaliitto ja Kuntatyönantajat kiinnittivät lausunnoissaan vastaavaan tarpeeseen huomiota. Jatkovalmistelussa on otettu huomioon mainitut huomiot ja esitykseen on lisätty jakso 3.2.4 muutosehdotusten vaikutuksista henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi sääntelyä on tämän perusteella täsmennetty jatkovalmistelussa siten, että oppijanumeron käytön edellytyksenä muussa kuin tallentamistarkoituksessa on, että henkilön yksilöinti on lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa välttämätöntä. Lisäksi tallennettavaksi ehdotettujen yhteystietojen säilyttämis-aikaa ja poistamista koskevaa sääntelyä on täsmennetty.

Oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan erityislainsäädännössä ei ole tarpeen säätää katseluyhteyden, teknisen rajapinnan tai muun sähköisen luovuttamisen tavoista, vaan luovutustapoja koskeva sääntely perustuu nykyisin yleislakina toimivan tiedonhallintalain säännöksiin.

Ehdotetuista sähköistä luovutustapaa koskevista säännöksistä tulisi oikeusministeriön mukaan luopua kokonaan. Esitystä on tältä osin muutettu jatkovalmistelussa siten, että valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely samoin kuin perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain sähköistä luovuttamistapaa koskevat pykälät ehdotetaan kumottavaksi.

Ylioppilaslautakunta totesi lausunnossaan, että sen nimi kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja että tämä tulisi korjata lakiin. Tämä on otettu esityksessä huomioon ja lautakunnan kirjoitusasu ehdotetaan muutettavan oikeaan muotoon.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin jatkossa myös koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa. Momentin 1—8 kohdat vastaisivat voimassa olevaa säännöstä muutoin, mutta momentin 8 kohdan perään lisättäisiin pisteen sijaan puolipiste.

3 §. Oppijanumero. Pykälässä säädettäisiin oppijanumerosta. Oppijanumerorekisteriä koskeva sääntely siirrettäisiin uuteen 3 a §:ään, minkä vuoksi pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälässä säädettyä.

Pykälän 1 momenttiin täsmennettäisiin, että oppijanumerossa on kysymys luonnollisen henkilön yksilöimiseen käytettävästä tunnisteesta. Momentti vastaisi muutoin voimassa olevaa sääntelyä, jonka mukaan oppijanumeroa käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan oppijanumeroa voitaisiin käyttää toteutettaessa varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevia lakisääteisiä tehtäviä. Voimassa olevan sääntelyn mukaan oppijanumeroa voidaan käyttää perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa, yliopistolaissa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Sääntelyä ehdotetaan yksinkertaistettavan siten, että laissa ei yksilöitäisi lakeja, vaan puhuttaisiin yleisesti lakisääteisten tehtävien toteuttamisesta. Oppijanumeron käyttö henkilön yksilöintiin olisi tällöin mahdollista nykysääntelyssä mainittujen lakien lisäksi toteutettaessa myös muita opetusta ja koulutusta koskevien lakien, kuten Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain, poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain (1164/2013) ja maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain (1121/2008) mukaisia tehtäviä. Lakisääteisillä tehtävillä tarkoitettaisiin esimerkiksi hakeutumista varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen taikka opetustoiminnan järjestämistä. Kysymykseen tulisivat myös mahdolliset lakia alemman tasoisella säädöksellä säädetty tehtävät. Sääntelyllä varmistettaisiin, että oppijanumeroa voitaisiin käyttää henkilön yksilöintiin tarvittaessa kaikessa varhaiskasvatusta, opetusta ja koulutusta koskevassa lakisääteisessä toiminnassa.

Viimeksi mainituksessa kohdassa ei nimettäisi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti toimijoita, jotka voivat käyttää oppijanumeroa laissa säädettyjä tehtäviä toteuttaessaan, vaan sen käyttö olisi mahdollista, mikäli sitä tarvittaisiin momentissa tarkoitettujen tehtävien toteuttamisessa. Näin ollen myös opetus- ja kulttuuriministeriö voisi käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin, jos se toteuttaa kohdassa tarkoitettuja lakisääteisiä tehtäviä. Muutoksella ei olisi tarkoitus muuttaa muutoin nykytilaa, ja käytännössä oppijanumeron käyttäjinä olisivat opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjät, varhaiskasvatuksen palveluntuottajat, korkeakoulut ja oppilaitoksen ylläpitäjät, jotka jo nykyään käyttävät oppijanumeroa. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että oppijanumeroa voitaisiin käyttää opetushallituksesta annetun lain mukaisten

tehtävien toteuttamisessa. Opetushallituksen tehtävät on säädetty sitä koskevan lain 2 §:ssä, jonka mukaan Opetushallituksen tehtävänä on muun ohessa ylläpitää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten tarpeellisia tietovarantoja, -rekistereitä ja -järjestelmiä. Muita kuin tässä laissa tarkoitettuja Opetushallituksen ylläpitämiä rekistereitä ovat esimerkiksi yleisiä kielitutkintoja koskeva rekisteri, oikeustulkinkirekisteri ja opetushallinnon tutkintoa koskeva rekisteri. Ehdotettu muutos mahdollistaisi sen, että Opetushallitus voisi käyttää oppijanumeroa henkilöiden yksilöimiseen ylläpitäessään mainitussa laissa säädetyn tehtävän nojalla muuta kuin tässä laissa tarkoitettua tietovarantoa tai rekisteriä. Lisäksi oppijanumero olisi mahdollista käyttää yleisesti Opetushallituksen lakisääteisessä toiminnassa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättävän, että Opetushallitus antaisi tiedoksi henkilön oppijanumeron 1 momentissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten mainitussa momentissa tarkoitettujen tietojen tallentajan tai 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttavan toimijan pyynnöstä. Tehtäviä toteuttavalla toimijalla tarkoitettaisiin esimerkiksi koulutuksen järjestäjää tai varhaiskasvatuksen palveluntuottajaa. Pynnön katsottaisiin tulevan mainitulta toimijalta myös siinä tapauksessa, kun pyynnön kohteena oleva henkilö täyttäisi itse toimijan toteuttaman lomakkeen, joka tulisi tiedoksi Opetushallitukselle. Opetushallituksen tulisi kuitenkin aina saada tieto siitä, mihin tarkoitukseen oppijanumeroa käytettäisiin. Tähän riittäisi esimerkiksi maininta laista, jonka mukaisten tehtävien toteuttamisesta on kysymys. Opetushallituksen tulisi antaa oppijanumero, mikäli sitä käytettäisiin 1 tai 2 momentissa säädettyyn tarkoitukseen. Jos henkilöllä ei olisi oppijanumeroa, tulisi Opetushallituksen voimassa olevan sääntelyn mukaisesti se luoda. Tältä osin täsmennettäisiin, että Opetushallituksella olisi velvoite luoda oppijanumero pyynnön kohteena olevalle henkilölle.

Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat, että oppijanumero olisi annettavissa henkilön yksilöintiin myös 2 momentin mukaisessa tarkoituksessa eikä oppijanumeron antaminen olisi enää sidottu nykysääntelyn kaltaisesti tietojen tallentamiseen. Voimassa olevan sääntelyn mukaan tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta oppijanumero tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja. Mainittu velvoite säilyisi ennallaan, mutta sääntelyn sanamuotoa ehdotetaan muutettavan vastaamaan momentissa käytettyä ilmaisutapaa. Oppijanumeron pyytämiseen ja käyttöön muussa kuin mainitussa tallentamistarkoituksessa ei olisi velvoitetta. Oppijanumeron antaminen edellyttäisi edelleen, että henkilöstä olisi tiedossa ehdotetussa 3 a §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöimiseksi tarvittavat tiedot.

Pykälän voimassa olevan 3 momentin mukainen oppijanumerorekisteriä koskeva sääntely ehdotetaan lisättäväksi uuteen 3 a §:ään.

3 a §. Oppijanumerorekisteri. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §, joka sisältäisi voimassa olevan 3 §:n 3 momentin mukaisen oppijanumerorekisteriä koskevan sääntelyn. Ehdotetun sääntelyn henkilötietojen käsittelyä koskevia vaikutuksia on arvioitu edellä jaksossa 4.2.4.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän rekisteriin tallennettavista tiedoista. Voimassa olevan sääntelyn mukaisesti rekisteriin tallennettaisiin henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muut henkilön yksilöimiseksi välttämättömät tiedot. Sääntelyssä täsmennettäisiin, että tiedot tallennettaisiin henkilön yksilöintiä varten. Lisäksi rekisteriin voitaisiin tallentaa henkilön yhteystiedot, joita rekisterinpitäjä tarvitsee toteuttaakseen lakisääteistä ilmoittamisvelvollisuuttaan. Yhteystiedoilla tarkoitettaisiin henkilön postiosoitetta, sähköpostiosoitetta tai puhelinnumeroa. Rekisteriin tallennetun henkilön yhteystiedot tarvittaisiin ensisijaisesti, jotta rekisteröityä voitaisiin informoida tietosuojasetuksen 12—14 artiklan mukaisesti mahdollisista henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä muutoksista ja jotta rekisteröidyille voitaisiin tarvittaessa ilmoittaa mahdollisista tietosuojaan ja -turvaan kohdistuneista loukkauksista. Lisäksi yhteystietoja voitaisiin hyödyntää mahdollisissa muissa lakisääteisten ilmoitusten tekemisissä. Lisäksi oppijanumerorekisterin tietoja voitaisiin käyttää koulutuksen kehittämiseen, arviointiin, tilas-

tointiin ja seurantaan. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi työelämään sijoittumista koskevan uraseurannan koulutuksen kehittämistä varten, kun henkilölle voitaisiin lähettää kyselyitä hyödynnäen rekisteriin tallennettuja henkilön yhteystietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rekisterinpitäjästä ja tietojen säilyttämisestä. Rekisterinpitäjää ja henkilön yksilöimistä varten tallennettujen tietojen säilyttämistä koskevilta osin säännös vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Rekisteriin tallennetut yhteystiedot ehdotetaan kuitenkin säilytettäväksi henkilön elossaoloajan. Lisäksi rekisterinpitäjän tulisi poistaa vanhentuneet taikka tarpeettomat yhteystiedot heti, kun rekisterinpitäjä on tullut siitä tietoiseksi. Sääntelyllä turvattaisiin, ettei rekisterissä olisi tallennettuna virheellistä taikka muutoin tarpeetonta henkilötietoa.

Tietojen sähköistä luovuttamistapaa koskevasta sääntelystä ehdotetaan luovuttavan. Tiedonhallintalain voimaantulon jälkeen teknisen käyttöyhteyden käsitteestä on ollut tarkoitus luopua ja lain voimaantulon yhteydessä kumottiin useita erityislainsäädännön säännöksiä, jotka koskivat teknisen käyttöyhteyksien avulla tapahtuvaa tietojen luovuttamista. Voimassa olevassa laissa on säädetty, että oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedot voitaisiin luovuttaa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 22 ja 23 §:n mukaisesti teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla taikka muutoin sähköisessä muodossa. Koska yleislakina sovellettavaksi tulevassa tiedonhallintalaissa on säädetty edellytyksistä, joilla tekninen rajapinta tai katseluyhteys voidaan avata, ei tällaisesta tiedon luovuttamisesta tule säätää erikseen enää erityislaissa. Näin ollen sähköistä luovuttamistapaa koskevalle sääntelylle ei olisi enää perusteita.

4 §. *Tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momentissa säädettyä tietovarannon käyttötarkoitusta laajennettaisiin siten, että myös Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa tarkoitettua opetusta koskevia tietoja voitaisiin käyttää henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

5 §. *Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Pykälän otsikosta korjattaisiin sana yhteisrekisterinpitäjät oikeaan muotoon yhteisrekisterinpitäjät. Lisäksi ruotsinkieliseen versioon lisättäisiin voimassa olevan suomenkielisen version mukaisesti rekisterinpitäjäksi myös kunnat. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Momentissa ei sinänsä säädetä tiedonhallintalaissa säädetyllä tavalla tietojen luovuttamistavasta, vaan luovuttamisen mahdollistaman teknisen infran ylläpidosta. Koska käsitteenä tekninen käyttöyhteys on kuitenkin mahdollista sekoittaa tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn, momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että Opetushallitus vastaisi teknisistä edellytyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista. Momenttiin ehdotetaan täsmennettävän, että Opetushallitus vastaisi mainitun lisäksi myös muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 79 kohdassa todetaan, että rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojele sekä rekisterinpitäjien velvollisuudet ja vastuut esimerkiksi valvontaviranomaisen suorittaman seurannan ja niiden toteuttamien toimenpiteiden yhteydessä edellyttävät, että asetuksessa säädetyt vastuualueet jaetaan selkeästi myös silloin, kun kyse on yhteisrekisterinpitäjistä. Momenttiin ehdotetulla lisäyksellä huomioitaisiin viranomaisien toimivaltuuksia ja tiedonsaantioikeuksia koskevalle sääntelylle asetettavat vaatimukset.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

7 a §. *Helsingin eurooppalaista koulua koskevat tiedot.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a § tiedoista, jotka Helsingin eurooppalaisella koululla olisi velvollisuus tallentaa tietovarantoon. Koulun olisi tallennettava tietovarantoon pykälässä säädetyt tiedot Helsingin eurooppalaisesta

koulusta annetun lain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaistaan. Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään koulun opetuksen jakaantumisesta kaksi-vuotiseen esikouluun, viisivuotiseen alakouluun sekä seitsemänvuotiseen yläkoululukioon. Lisäksi opetus jakaantuu kieliosastoihin, joiden määrästä ja opetuskielistä säädetään Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (15/2008). Tallentamisvelvoite koskisi kaikkia kouluasteita ja kieliosastoja.

Pykälän 1 kohdan mukaan tietovarantoon olisi tallennettava opetus, johon oppilas osallistuu. Suoritettavalla opetuksella tarkoitettaisiin opetusta, josta säädetään Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 4—8 §:ssä. Kohdassa tarkoitettu opetus käsittäisi myös yläkoulu-lukion päätteeksi suoritettavaan eurooppalaiseen ylioppilastutkintoon (European Baccalaureate, jäljempänä EB-tutkinto) johtavat opinnot. EB-tutkinnosta säädetään Eurooppa-koulujen yleissopimuksessa sekä Eurooppa-koulujen johtokunnan hyväksymässä EB-tutkinnon ohjesäännössä. Suomi liittyi Eurooppa-koulujen yleissopimukseen vuonna 1995 ja ratifioi uudistetun yleissopimuksen vuonna 2004 (laki 591/2004 ja asetus 798/2004), SopS 105—106/2004). Ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) mukaisesti EB-tutkinnon suorittaminen tuottaa samat oikeudet kuin suomalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen.

Pykälän 2 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava tieto opintojen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeytymisestä ja päättymisestä. Pääsääntöinen oppilaiden opintojen alkamispäivä olisi elokuun puolivälissä koulutyön tosiasiallisesti alkaessa. Opintojen alkamispäivä olisi siis eri kuin asetuksen (15/2008) 4 §:ssä säädetty lukuvuoden aloitusajankohta. Pääsääntöisesti opetus päättyisi silloin, kun 1 kohdassa tarkoitettujen opintojen tulokset tulevat suoritetuiksi. Oppilas voi myös esimerkiksi muuttaa toiselle paikkakunnalle ja sen vuoksi siirtyä toisen opetuksen järjestäjän opetukseen. Tällöin kyse olisi opintojen päättymisestä säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Oppilas voi myös keskeyttää opinnot. Jos oppilas keskeyttää opinnot kokonaan, olisi kyse opintojen päättymisestä. Tietovarantoon ei kuitenkaan tallennettaisi tavanomaisia lyhytaikaisia poissaoloja esimerkiksi sairastumisen, ulkomaanmatkan tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Pykälän 3 kohdan mukaan järjestelmään olisi tallennettava suoritettujen opintojen ja oppilaan arviointi. Suoritetuilla opinnoilla viitattaisiin pykälän 1 kohdassa tarkoitettuun opetukseen, joka tulee suoritetuksi kokonaan tai osittain. Oppilaan arvioinnilla tarkoitettaisiin oppilaan opintosuoritusten arviointia kaikilla kouluasteilla. Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 17 §:n 2 momentin mukaan oppilaan opintosuoritusten arvioinnista, todistuksiin merkittävistä tiedoista ja opintojen suorittamisesta hyväksytysti määrätään opetussuunnitelmassa Eurooppa-kouluissa noudatettavia määräyksiä soveltuvin osin noudattaen. Opetussuunnitelman laatii ja vahvistaa Opetushallitus.

Oppilas siirtyy lukuvuoden päättyttyä seuraavalle vuosiluokalle Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 18 §:ssä säädettyjen edellytyksien mukaisesti. Oppilaan vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä on kyseisen vuosiluokan opintojen suorittaminen hyväksytysti. Opintojen hyväksytysti suorittamisesta säädetään opetussuunnitelmassa. Myös tieto seuraavalle vuosiluokalle siirtymisestä tallennettaisiin järjestelmään. Lisäksi järjestelmään olisi tallennettava tieto siitä, mikäli oppilaalle luetaan hyväksi muualla suoritettuja opintoja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain 19 §:n mukaisesti.

Koulussa ei ole käytössä perusopetuksen päättötodistusta vastaavaa todistusta. Tietovarantoon tallennettaisiin kuitenkin tiedot yläkoulu-lukion päätteeksi suoritettua EB-tutkinnosta ja tutkintoon kuuluvien kokeiden arvioinnista.

11 b §. Rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako. Pykälässä säädetään oppivelvoittisuusrekisterin yhteisrekisterinpitäjistä ja vastuiden jaosta. Pykälän otsikosta korjattaisiin sana yhteisrekisterinpitäjät oikeaan muotoon yhteisrekisterinpitäjät. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavan 5 §:n 1 ja 2 momenttia vastaavalla tavalla. Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

13 §. *Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä.* Pykälään ehdotetaan korjattavaksi Ylioppilaslautakunnan kirjoitusasu siten, että lautakunnan nimi kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella.

18 §. *Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan lain 5 §:n 2 momenttia vastaavalla tavalla.

23 §. *Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että momentissa tarkoitettu sisältö tarjottaisiin tietoturvallisesti teknisellä rajapinnalla, katseluyhteydellä taikka muutoin sähköisessä muodossa. Momentista poistettaisiin käsite tekninen käyttöyhteys ja se korvattaisiin tiedonhallintalain mukaisella ilmaisulla.

24 §. *Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.* Pykälässä säädetään korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjistä ja vastuiden jaosta. Pykälän otsikosta korjattaisiin sana yhteisrekisterinpitäjät oikeaan muotoon yhteisrekisterinpitäjät. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavan asiallisesti lain 5 §:n 1 ja 2 momenttia vastaavalla tavalla. Tässä muutokset kohdistuisivat tietovarannon yhteisrekisterinpitäjänä olevaan opetus- ja kulttuuriministeriöön.

29 §. *Tietojen luovuttaminen palvelun avulla.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Tiedon sähköisestä luovuttamistavasta, luovuttamista koskevista edellytyksistä ja luovutuksen saajana olevalle viranomaiselle säädettyistä velvoitteista ei olisi enää tarpeen säätää erityislaissa.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että luovutuspalvelun avulla voitaisiin luovuttaa pykälän 2 momentin mukaisesti tietoja myös Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle. Pykälän 2 momentin mukaan palvelun avulla tiedot voidaan luovuttaa viranomaiselle viranomaisen lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 31 a §:n nojalla Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on tietojensaantioikeus mainitussa säännöksessä yksilöityihin tietoihin korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjiltä. Koska Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö ei ole viranomainen, tietojen luovuttamisesta mainitusta tietovarannosta palvelun avulla olisi säädettävä erikseen.

30 §. *Ylläpitäjän tehtävät.* Pykälän 1, 2 ja 4 momentista poistettaisiin käsite tekninen käyttöyhteys, ja se korvattaisiin käyttämällä tiedonhallintalain 22 ja 23 §:ssä säädettyä vastaavasti käsitettä tekninen rajapinta ja katseluyhteys.

7.2 Laki perusopetuslain 41 a §:n kumoamisesta

Tiedonsiirtoa teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen koskeva 41 a § ehdotetaan kumottavaksi. Laista poistettaisiin sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely vastaavalla tavalla kuin se ehdotetaan poistettavan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista.

7.3 Laki lukiolain 60 §:n kumoamisesta

Tiedonsiirtoa teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen koskeva 60 § ehdotetaan kumottavan perusopetuslain 41 a §:ää vastaavalla tavalla.

7.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun 110 §:n kumoamisesta

Tiedonsiirtoa teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen koskeva 110 § ehdotetaan kumottavan perusopetuslain 41 a §:ää ja lukiolain 60 §:ää vastaavalla tavalla.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2022. Helsingin eurooppalaista koulua koskevien tietojen tallentamisen edellyttämien muutosten toteuttamiselle tulee varata riittävä aika. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 7 a § tulisi voimaan vasta 1.1.2023.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Esitykseen sisältyy henkilötietoja koskevaa sääntelyä, kun oppijainumero olisi mahdollista antaa nykyistä laajemmalle henkilöpiirille. Lisäksi esityksessä esitetään, että oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin yhteystiedot ja että Helsingin eurooppalaisen koulun olisi tallennettava opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon oppilaiden ja opiskelijoiden opintoja ja koulutusta koskevat tiedot. Esityksessä täsmennettäisiin myös yhteisrekisterinpitäjiä koskevia säännöksiä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp katsonut lähtökohtaisesti riittävää olevan, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätämisen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (ks. myös PeVL 2/2018 vp, s. 5, PeVL 1/2020 vp, s. 2, PeVL 4/2020 vp, s. 8).

Perustuslakivaliokunnan mukaan (ks. esim. PeVL 20/2020 vp) on selvää, että kansallisen erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 5). Valiokunta korostaa, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 14/2018 vp, s. 5 ja siinä viitatu lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I). Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 20/2020 vp, s. 4, PeVL 65/2018 vp, s. 45, PeVL 15/2018 vp, s. 40).

HE 192/2021 vp

Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat olleet ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s. 3—4). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Esityksessä lähdetään siitä, että henkilötietojen osalta tietosuojasetusta täydentäviä säännöksiä on mahdollista säätää, koska kyseessä on asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittama käsittelyperuste, eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tietosuojasetuksen 6 artiklan mukaan kansallisen liikkumavaran käytön on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Kansallisen liikkumavaran käyttöä on selostettu ja perusteltu tarkemmin jaksossa 4.2.4. Mainitussa kohdassa esitetyillä perusteilla katsotaan, että esityksessä henkilötietojen ehdotettu erityissääntely olisi yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Esityksessä ei ehdoteta arkaluonteisia henkilötietoja koskevaa sääntelyä.

Kansallinen erityissääntely katsottaisiin välttämättömäksi myös riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta, koska kyse on laajamittaisesta henkilötietojen käsittelystä, ja on olemassa riski rekisteröidyn kannalta, mikäli yksityiskohtaista sääntelyä ei olisi. Oppijanimerekisteriin ja opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon tallennettavien tietojen osalta kansallinen erityissääntely olisi välttämätöntä myös rekistereiden käyttötarkoituksen ja tietosisällön yhtenäisyyden vuoksi, jotta yksilöt ja viranomaiset voivat käyttää niitä kattavana kansallisena tietovarantona.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 29 §:n 3 momentti,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 8 kohta, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5, 11 b ja 13 §, 18 §:n 2 momentti, 23 ja 24 §, 29 §:n 4 momentti sekä 30 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 8 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 11 b laissa 1221/2020, 3 § laeissa 568/2019 ja 1221/2020, 5 § laissa 478/2021, sekä 13 §, 18 §:n 2 momentti, 23 ja 24 § sekä 29 §:n 4 momentti laissa 568/2019, ja

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1221/2020, uusi 9 kohta sekä lakiin uusi 3 a ja 7 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);

9) Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007).

3 §

Oppijanumero

Oppijanumero on luonnolliselle henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja;

Oppijanumeroa voidaan käyttää henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä sekä toteutettaessa Opetushallituksesta annetussa laissa (564/2016) tarkoitettuja tehtäviä, jos henkilön yksilöinti on välttämätöntä kyseisten tehtävien toteuttamisessa.

Opetushallitus antaa tiedoksi henkilön oppijanumeron 1 momentissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten tietojen tallentajan pyynnöstä. Tiedon tallentajan on pyydettävä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero, kun henkilöstä tallennetaan ensimmäistä kertaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi 2 momentissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten mainitussa momentissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttavan toimijan pyynnöstä. Jos pyynnön kohteena olevalla henkilöllä ei ole oppijanumeroa, Opetushallituksen on luotava henkilölle oppijanumero.

3 a §

Oppijanumerorekisteri

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri, johon tallennetaan henkilön yksilöimistä varten henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Rekisteriin voidaan tallentaa rekisteröidyn yhteystiedot, joita rekisterinpitäjä tarvitsee toteuttaakseen lakisääteistä ilmoittamisvelvollisuuttaan. Rekisteriin tallennettuja tietoja voidaan käyttää myös koulutuksen kehittämisessä, arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi, lukuun ottamatta henkilön yhteystietoja, jotka säilytetään henkilön elossaoloajan. Vanhentuneet taikka tarpeettomat yhteystiedot on kuitenkin poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on tullut tietoiseksi tietojen vanhentumisesta tai tarpeettomuudesta.

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettua koulutusta ja Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa tarkoitettua opetusta koskevia tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön ha-
kiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

5 §

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tietojen tallentamista, käsitte-
lyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä 9 §:n 6 momentissa tarkoi-
tettu toimija vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötieto-
jen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoami-
sesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU)
2016/679, jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettu-
tasmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen.
Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä vel-
vollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän taikka 9 §:n 6 momentissa
tarkoitettua toimijan toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle
oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen sekä 9 d §:ssä tarkoitettujen
suostumusten osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

7 a §

Helsingin eurooppalaista koulua koskevat tiedot

Helsingin eurooppalaisen koulun on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot Helsingin
eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaistaan:

- 1) opetus, johon oppilas osallistuu;
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;
- 3) suoritettut opinnot ja oppilaan arviointi.

11 b §

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, kunnat sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät ja kunnat vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän taikka oppilaitoksen ylläpitäjän toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten rekisteriin tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

13 §

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä

Ylioppilastutkintorekisterin rekisterinpitäjä on Ylioppilastutkintolautakunta.

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetusta täsmällisyydestä ja 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

23 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä rajapinnalla, katseluyhteydellä taikka muutoin sähköisessä muodossa opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa yliopistolain 2 §:ssä tai ammattikorkeakoululain 4 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

24 §

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

HE 192/2021 vp

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisistä edellytyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Tietoja voidaan 2 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

30 §

Ylläpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta.

Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ . Lain 7 a § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2023.

2.

Laki

perusopetuslain 41 a §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Tällä lailla ^{1 §}**kumotaan** perusopetuslain (628/1998) 41 a §, sellaisena kun se on laissa 1288/2013.

Tämä laki tulee voimaan ^{2 §}päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

lukiolain 60 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Tällä lailla ^{1 §}**kumotaan** lukiolain (714/2018) 60 §.

Tämä laki tulee voimaan ^{2 §}päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 110 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla **kumotaan** ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 110 §.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21.10.2021

Pääministeri

Sanna Marin

opetusministeri Li Andersson

1.

Laki**valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 29 §:n 3 momentti,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 8 kohta, 3 §, 4 §:n 1 momentti, 5, 11 b ja 13 §, 18 §:n 2 momentti, 23 ja 24 §, 29 §:n 4 momentti sekä 30 §:n 1, 2 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 8 kohta, 4 §:n 1 momentti ja 11 b laissa 1221/2020, 3 § laeissa 568/2019 ja 1221/2020, 5 § laissa 478/2021, sekä 13 §, 18 §:n 2 momentti, 23 ja 24 § sekä 29 §:n 4 momentti laissa 568/2019 ja

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1221/2020, uusi 9 kohta sekä lakiin uusi 3 a ja 7 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Soveltaisala**Soveltaisala*

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020).

8) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);

9) *Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007).*

3 §

3 §

*Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri**Oppijanumero*

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja, korkeakoulu ja oppilaitoksen ylläpitäjä voi käyttää oppijanumeroa myös henkilön yksilöintiin varhaiskasvatus-

Oppijanumero on *luonnolliselle* henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja

Oppijanumeroa voidaan käyttää henkilön yksilöintiin toteutettaessa varhaiskasvatukseen, opetukseen tai koulutukseen liittyviä lakisääteisiä tehtäviä sekä toteutettaessa Opetushallituksesta annetussa laissa (564/2016)

laissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoulu-laissa, yliopistolaissa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttaessaan. (30.12.2020/1221)

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

tarkoitettuja tehtäviä, jos henkilön yksilöinti on välttämätöntä kyseisten tehtävien toteuttamisessa.

Opetushallitus antaa tiedoksi henkilön oppijanumeron 1 momentissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten tietojen tallentajan pyynnöstä. Tiedon tallentajan on pyydettävä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero, kun henkilöstä tallennetaan ensimmäistä kertaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi 2 momentissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten mainitussa momentissa tarkoitettuja tehtäviä toteuttavan toimijan pyynnöstä. Jos pyynnön kohteena olevalla henkilöllä ei ole oppijanumeroa, Opetushallituksen on luotava henkilölle oppijanumero.

3 a §

Oppijanumerorekisteri

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri, johon tallennetaan henkilön yksilöimistä varten henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Rekisteriin voidaan tallentaa rekisteröidyn yhteystiedot, joita rekisterinpitäjä tarvitsee toteuttaakseen lakisääteistä ilmoittamisvelvollisuuttaan. Rekisteriin tallennettuja tietoja voidaan käyttää myös koulutuksen kehittämisessä, arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi, lukuun ottamatta henkilön yhteystietoja, jotka säilytetään henkilön elossaoloajan. Vanhentuneet taikka tarpeettomat yhteystiedot on kuitenkin poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on tullut tietoiseksi tietojen vanhentumisesta tai tarpeettomuudesta.

4 §

4 §

Tietovarannon käyttötarkoitus

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettua koulutusta koskevia tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

Tietovarannon käyttötarkoitus

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettuja perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta, lukiolaissa tarkoitettua koulutusta, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettua koulutusta ja *Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa tarkoitettua opetusta* koskevia tietoja käytetään henkilön hakeutuessa koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä henkilön hakiessa koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitettun toimijan toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät

5 §

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisistä *edellytyksistä* tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät sekä 9 §:n 6 momentissa tarkoitettu toimija vastaavat tallentamiensa tietojen luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*, 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja *muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta*.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, oppilaitoksen ylläpitäjän taikka 9 §:n 6 momentissa tarkoitettun toimijan toiminta lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät

Voimassa oleva laki

Ehdotus

siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen sekä 9 d §:ssä tarkoitettujen suostumusten osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen sekä 9 d §:ssä tarkoitettujen suostumusten osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

7 a §

Helsingin eurooppalaista koulua koskevat tiedot

*Helsingin eurooppalaisen koulun on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaisessa opetuksessa olevista oppilais-
taan:*

- 1) opetus, johon oppilas osallistuu;*
- 2) opintojen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päätyminen;*
- 3) suoritettut opinnot ja oppilaan arviointi.*

11 b §

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, kunnat sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät ja kunnat vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista.

11 b §

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät, kunnat sekä Opetushallitus. Opetushallitus vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta sekä *teknisistä edellytyksistä* tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, oppilaitosten ylläpitäjät ja kunnat vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitusta täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista *ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.*

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta,

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta,

ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä ja 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä ja 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

23 §

23 §

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus

Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoitus

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä käyttöyhteydellä opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa yliopistolain 2 §:ssä tai ammattikorkeakoululain 4 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

Korkeakoulujen opiskeluoikeus-, ilmoittautumis-, tutkinto- ja opintosuoritustietojen keskitettyä säilytystä ja käyttöä varten on valtakunnallinen tietovaranto, johon kootaan korkeakoulujen opiskelijatietoja sisältävien rekisterien tietosisältöä ja jonka kautta tämä sisältö tarjotaan tietoturvallisesti teknisellä *ra-japinnalla, katseluyhteydellä taikka muutoin sähköisessä muodossa* opiskelijavalintarekisterin ja korkeakoulujen yhteisten opiskelijavalintapalveluiden käyttöön. Korkeakoulu voi käyttää tietovarantoa myös muussa yliopistolain 2 §:ssä tai ammattikorkeakoululain 4 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa ja luovuttaessaan tietoa viranomaisille ja muille korkeakouluille.

24 §

24 §

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä *teknisistä edellytyksistä* tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tallentamiensa tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä sekä 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja muiden rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Viranomaiset saavat palvelusta tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Opetushallitus voi avata teknisen käyttöyhteyden sellaiselle viranomaiselle, jolla tämän tai muun lain nojalla on oikeus käsitellä tietoja. Viranomaisen on tietoja pyytäessään ilmoitettava Opetushallitukselle tietojen käyttötarkoitus ja muut tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle.

30 §

Ylläpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta.

Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

(3 momentti kumotaan)

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle.

30 §

Ylläpitäjän tehtävät

Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta.

Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta.

Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 7 a § tulee kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2023.